

Historijsko-geografska osnovica hrvatsko-madarske granice

MLADEN KLEMENČIĆ

Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb

Sažetak

Razmatra se postanak, starost i promjene današnje hrvatsko-madarske granice. Njena fizičko-geografska osnovica je rijeka Drava. To je tradicionalna granica, jedna od najstarijih u Evropi, međutim na tri poteza granica ne slijedi dravsko korito. Te tri granične dionice: Međimurje, Baranja i prekodravski pojas detaljnije su razmotrene jer su to bila mjesta graničnih nesporazuma i prijevora sve dok 1920, odredbama Trijanonskog mira, granica nije uređena i međunarodno priznata.

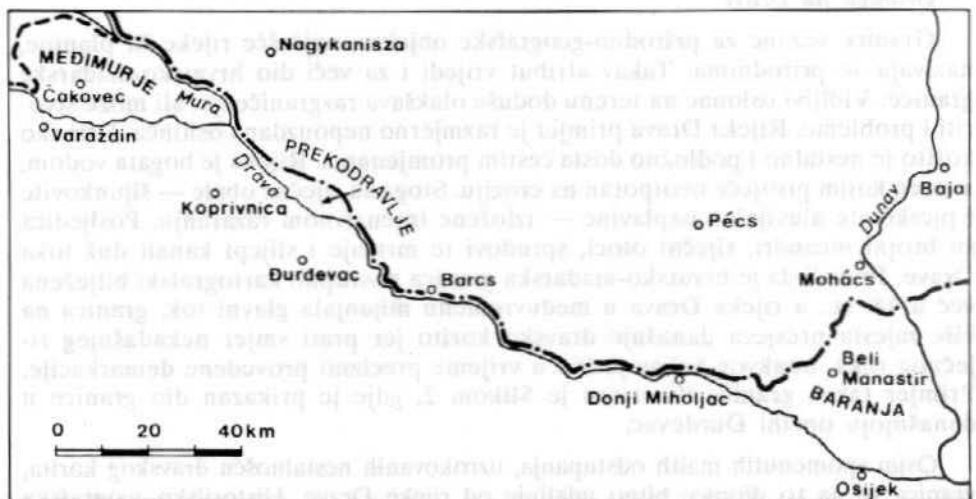
Posebice su naglašeni različiti principi razgraničenja na pojedinim dijelovima hrvatsko-madarske granice.

Hrvatsko-madarska granica većim je svojim dijelom jedna od najstarijih evropskih granica. Rijeka Drava, uz manja odstupanja, odavno se ustalila kao prirodno-geografska osnovica granice dvaju naroda i dviju država. Unatoč dugotrajne povezanosti Hrvatske i Mađarske, povremeno izražene i raznim oblicima državnog zajedništva, ta je granica, uz određene promjene, opstala sve do današnjih dana (Slika 1).

S obzirom na današnji politički položaj Hrvatske, tj. njen status federalne republike u okviru Jugoslavije, hrvatsko-madarska granica ujedno je i dio jugoslavensko-madarske granice. Budući da ostalim kopnenim granicama Hrvatska graniči s jugoslavenskim republikama, to je njezina jedina kopnena granica s nekom međunarodno potpuno samostojnom državom. Potpuno je opravdano, međutim, granice jugoslavenskih republika promatrati i u međunarodnim relacijama jer su, na temelju načela o samoodređenju s pravom na otcjepljenje, definirane kao suverene države. Posebice to vrijedi za Hrvatsku budući da je elemente državnosti čuvala i sačuvala kroz cijelu svoju povijest.

Povijest

Evoluciju hrvatsko-madarske granice moguće je pratiti počevši još od doba stvaranja prve hrvatske odnosno mađarske države. Već tada, u 10. st., rijeka Drava (i Mura u Međimurju) nedvojbeno je granica dviju država.

Slika 1. - Hrvatsko-madarska granica

Prve prave demarkacije sežu u drugu polovicu 18. st., kada je provedeno prvo geodetsko-kartografsko snimanje hrvatskih krajeva (*Jozefinski premjer*, 1763—87). Uslijedila je izrada prvih topografskih karata, a potom i prvog službenog katastra. U sklopu tadašnjeg kartografiranja obilježena je najvećim dijelom i zemaljska granica između Hrvatske i Mađarske s osloncem na ondašnjem dravskom koritu (Blašković, 1976).

Naredni bitni moment u vremenskom slijedu je Pariška mirovna konferencija održana nakon I. svjetskog rata. Na toj maratonskoj konferenciji velike sile su, barem deklarativno, istaknule načelo o samoodređenju naroda kao temeljno pri opsežnom prekrajanju karte Evrope. Dakako, u praksi barem jednaku snagu imali su i posve oprečni razlozi. Hrvatska je tada jednu višenacionalnu državnu zajednicu zamijenila drugom, a Mađarska je uspostavljena kao zasebna država. Mirom u Trianonu 1920, što su ga potpisale Mađarska i Kraljevina SHS, u sastav koje je ušla i Hrvatska, većim je dijelom potvrđena stara hrvatsko-madarska granica. Nova granična crta povučena je u Baranji.

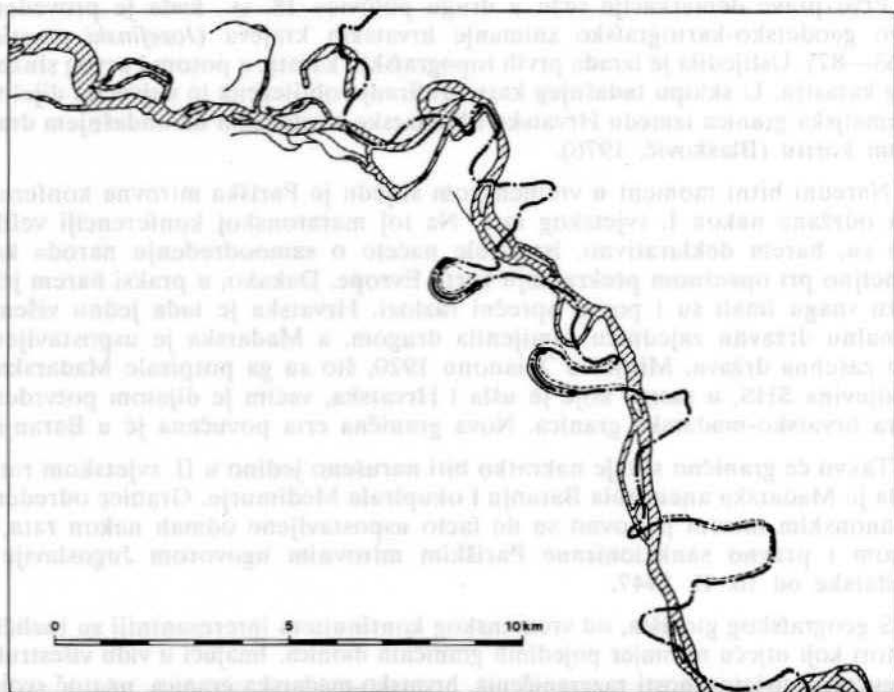
Takvo će granično stanje nakratko biti narušeno jedino u II. svjetskom ratu, kada je Mađarska anektirala Baranju i okupirala Međimurje. Granice određene Trianonskim mirom ponovno su de facto uspostavljene odmah nakon rata, a potom i pravno sankcionirane Pariškim mirovnim ugovorom Jugoslavije i Mađarske od 10. II. 1947.

S geografskog gledišta, od vremenskog kontinuiteta interesantniji su različiti faktori koji utječu na smjer pojedinih graničnih dionica. Imajući u vidu višestruke mogućnosti uvjetovanosti razgraničenja, hrvatsko-madarska granica, unatoč svojoj starosti i stabilnosti, zahvalan je primjer različitih načela utemeljenja pojedinih njenih dionica. U ovom radu ta su načela posebice naglašena i analizirana.

Granica na Dravi

Granice vezane za prirodno-geografske objekte, najčešće rijeke ili planine, nazivaju se prirodnima. Takav atribut vrijedi i za veći dio hrvatsko-madarske granice. Vidljivi oslonac na terenu doduše olakšava razgraničenje, ali može stvoriti i probleme. Rijeka Drava primjer je razmjerno nepouzdana oslonca. Dravsko korito je nestalno i podložno dosta čestim promjenama. Rijeka je bogata vodom, a teren kojim protječe neotporan na eroziju. Stoga su riječne obale — šljunkovite i pjeskovite aluvijalne napolavine — izložene intenzivnom razaranju. Posljedica su brojni meandri, riječni otoci, sprudovi te mrtvaje i slijepi kanali duž toka Drave. Budući da je hrvatsko-madarska granica postupno kartografski bilježena već u 18. st., a rijeka Drava u međuvremenu mijenjala glavni tok, granica na više mjesta presjeca današnje dravsko korito jer prati smjer nekadašnjeg riječnog toka, onakvog kakav je bio u vrijeme precizno provedene demarkacije. Primjer takve granice ilustriran je Slikom 2, gdje je prikazan dio granice u današnjoj općini Đurđevac.

Osim spomenutih malih odstupanja, uzrokovanih nestalnošću dravskog korita, granica se na tri dionice bitno udaljuje od rijeke Drave. Historijsko-geografska osnovica tih triju dionica drugačija je i složenija, što zaslužuje posebnu elaboraciju.

Slika 2. - Dio hrvatsko-madarske granice na rijeci Dravi

Granica u Medimurju

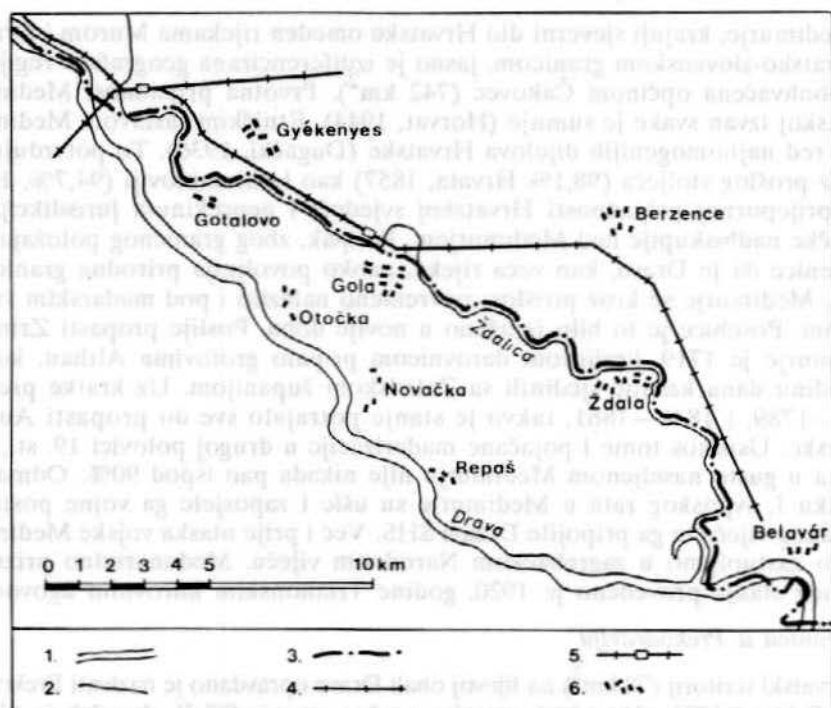
Medimurje, krajnji sjeverni dio Hrvatske omeđen rijekama Murom i Dravom te hrvatsko-slovenskom granicom, jasno je izdiferencirana geografska regija danas obuhvaćena općinom Čakovec (742 km²). Prvotna pripadnost Medimurja Hrvatskoj izvan svake je sumnje (Horvat, 1944). Etničkim sastavom Medimurje ide u red najhomogenijih dijelova Hrvatske (Dugački, 1936). To potvrđuju podaci iz prošlog stoljeća (98,1% Hrvata, 1857) kao i oni najnoviji (94,7%, 1981). O neprijepornoj pripadnosti Hrvatskoj svjedoči i neprekinuta jurisdikcija zagrebačke nadbiskupije nad Medimurjem. Pa ipak, zbog graničnog položaja, kao i činjenice da je Drava, kao veća rijeka, naoko povoljnija prirodna granica od Mure, Medimurje se kroz prošlost povremeno nalazilo i pod mađarskim vrhovništvom. Posebice je to bilo izraženo u novije doba. Poslije propasti Zrinskih, Medimurje je 1719. kraljevom darovnicom pripalo grofovima Althau, koji su ga godinu dana kasnije sjedinili sa Zaladskom županijom. Uz kratke prekide, 1785—1789. i 1848—1861, takvo je stanje potrajalo sve do propasti Austro-Ugarske. Usprkos tome i pojačane mađarizacije u drugoj polovici 19. st., udio Hrvata u gusto naseljenom Medimurju nije nikada pao ispod 90%. Odmah po svršetku I. svjetskog rata u Medimurje su ušle i zaposjele ga vojne postrojbe Narodnog vijeća te ga pripojile Državi SHS. Već i prije ulaska vojske Medimurje je bilo zastupljeno u zagrebačkom Narodnom vijeću. Međunarodno priznanje stvarnog stanja provedeno je 1920. godine Trianonskim mirovnim ugovorom.

Granica u Prekodravlju

Hrvatski teritorij (78 km²) na lijevoj obali Drave opravdano je nazivati Prekodravljem (Feletar, 1984). Navedeni se pojas pruža pravcem SZ-JI, dugačak je oko 23 km, a širok do 6 km. Omeđen je s juga rijekom Dravom od mosta Botovo—Gyékences pa do ušća Ždalice uzvodno od mađarskog sela Belavara, a sa sjevera koritom Ždalice, koja je prirodno-geografska osnovica i granici (Slika 3). Moguće je, ali nije i posve sigurno, da je Ždalica zapravo nekadašnje dravsko korito.

Spor oko suvereniteta nad spomenutim zemljištem veoma je star. O tijeku sporenja detaljno je izvjestio H. Več (1941). U više navrata taj je zemljišni spor bio i predmetom saborskih i međusaborskih rasprava. Prvi dokumenti u kojima se »terenum Repas et diverticulum Kéthely« javlja kao predmet spora datiraju s početka 18. stoljeća. Kada je u drugoj polovici istog stoljeća provedeno geodetsko-kartografsko snimanje hrvatskih krajeva i nakon toga obilježena zemaljska granica između Hrvatske i Mađarske, dio granice u Prekodravlju ostao je neobilježen. Stoga se povremeno sporenje oko pripadnosti prekodravskog pojasa nastavilo u čitavom 19. st., a naročito nakon razvojačenja Vojne krajine i njena pripojenja Hrvatskoj. Prekodravlje je, naime, bilo u sastavu varaždinskog generalata odnosno поближе peteranečke i virovitičke satnije u sastavu durđevačke (IX) krajiške pukovnije, a nakon razvojačenja pripojeno je Bjelovarsko-križevačkoj županiji.

Mađarska je strana, pozivajući se na ranije vodene sporove, tvrdila da je ukinućem Vojne krajine nestalo svih razloga koji bi ometali pripojenje Prekodravlja mađarskoj županiji Somogy. Hrvatska se pak strana pozivala na odredbe hrvatsko-ugarske nagodbe iz 1868. Hrvatsko-ugarskom nagodbom,

Slika 1. - Hrvatsko-madarska granica u Prekodravlju

1. rijeka Drava; 2. rječica Ždralica; 3. današnja granica; 4. željeznička pruga Gyékevényes-Berzence; 5. željezničke postaje; 6. naselja

temeljnim dokumentom za odnose dviju kraljevina, suverenitet nad varaždinsko-krajiškim (đurđevačkom i križevačkom) pukovnijama priznat je Kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji. Budući da je istim dokumentom obim stranama bila zajamčena i nepovredivost teritorija, to je Hrvatska moguću pripadnost Prekodravlja Mađarskoj tumačila kršenjem nagodbe.

Naposlijetku Hrvatskoj je priznato pravo na Prekodravlje, a konačnom uređenju granice tj. demarkaciji pristupilo se 1909. Osnovica je bila katastarska mapa iz 1865., a radove na terenu obavila je mješovita komisija od 1911. do 1914. godine.

O hrvatsko-mađarskoj granici u Prekodravlju raspravljalo se i na Mirovnoj konferenciji u Parizu 1919—20. Ranija hrvatsko-mađarska granica prihvaćena je i potvrđena tada od strane Vrhovnog savjeta Konferencije i kao granica novonastale Kraljevine SHS i Mađarske. Neznatnim i sporazumnim odstupanjem od stare granične crte ostavljena je željeznička pruga Gyékevényes—Berzence u cijelosti s mađarske strane, uključujući i postaju Gola, smještenu sjeverno od istoimenog naselja. Iako onkraj granice postaja Gola, predviđeno je, trebala je poslužiti potrebama odnosnog naselja (Mitrović, 1975).

U pogledu sastava stanovništva pripadnost Prekodravlja Hrvatskoj bila je neprijeporna. Prekodravlje je prvotno bilo uglavnom nenaseljeno ili barem nije bilo stalno naseljeno. Ocjeditije dijelove tog pretežno šumovitog i močvarnog kraja iskorištavalo je stanovništvo vojnokrajiških pukovnija kao ispašite za svoju stoku. Brojčano znatnija naselja u Prekodravlju početkom 19. st. (Feletar, 1984), i to prerastanjem stočarskih stanova, koji su pripadali stanovništvu susjednih naselja južno od Drave, u stalna naselja.

Prema današnjoj upravnoj podjeli kraja zapadni dio Prekodravlja pripada općini Koprivnica, a istočni dio općini Durđevac. U šest naselja (Gotalovo, Otočka, Gola, Novačka te Repaš i Ždala) živjelo je 1981. godine 4296 stanovnika. Kraj ima depopulacijsko obilježje: populacijski maksimum zabilježen je još 1890. godine (7782 st.).

Granica u Baranji

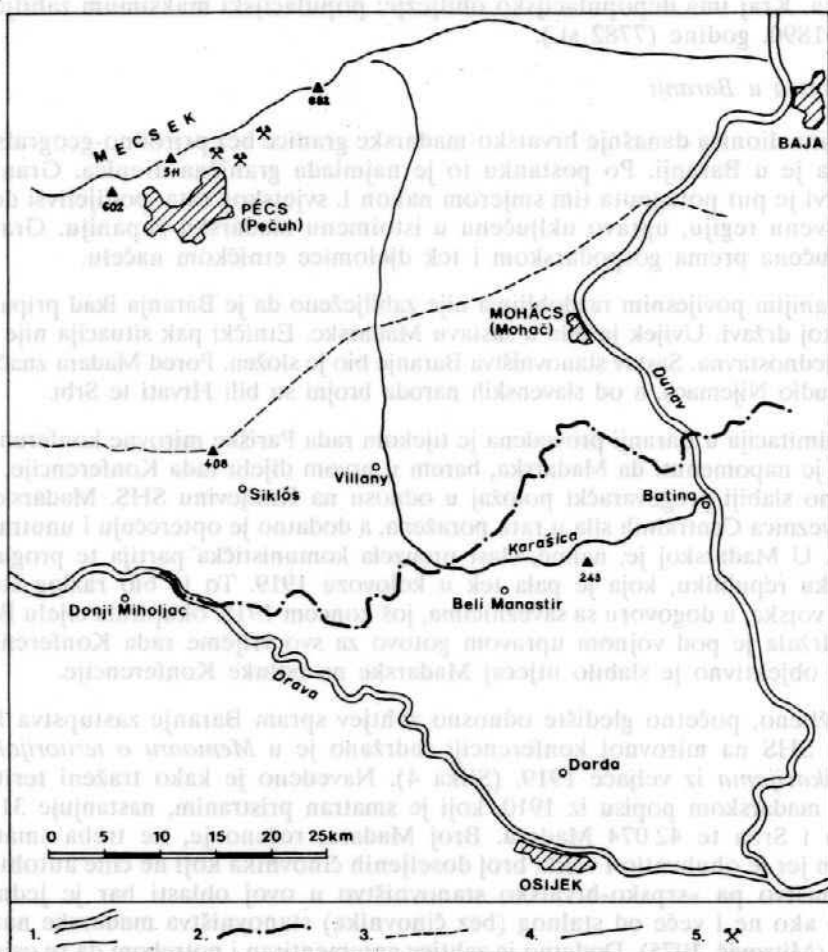
Jedina dionica današnje hrvatsko-madarske granice bez prirodno-geografskog oslonca je u Baranji. Po postanku to je najmlađa granična dionica. Granična crta prvi je put potegnuta tim smjerom nakon I. svjetskog rata, podijelivši dotad jedinstvenu regiju, upravo uključenu u istoimenu madarsku županiju. Granica je povučena prema gospodarskom i tek djelomice etničkom načelu.

U ranijim povijesnim razdobljima nije zabilježeno da je Baranja ikad pripadala hrvatskoj državi. Uvijek je bila u sastavu Mađarske. Etnički pak situacija nije bila posve jednostavna. Sastav stanovništva Baranje bio je složen. Pored Mađara značajan je bio udio Nijemaca, a od slavenskih naroda brojni su bili Hrvati te Srbi.

Delimitacija u Baranji provedena je tijekom rada Pariške mirovne konferencije. Važno je napomenuti da Mađarska, barem u prvom dijelu rada Konferencije, ima relativno slabiji pregovarački položaj u odnosu na Kraljevinu SHS. Mađarska je kao saveznica Centralnih sila u ratu poražena, a dodatno je opterećuju i unutrašnje prilike. U Mađarskoj je, naime, vlast preuzela komunistička partija te proglasila sovjetsku republiku, koja je pala tek u kolovozu 1919. To je bio razlog što je srpska vojska, u dogovoru sa saveznicima, još koncem 1918. okupirala cijelu Baranju i držala je pod vojnom upravom gotovo za svo vrijeme rada Konferencije. Sve to objektivno je slabilo utjecaj Mađarske na odluke Konferencije.

Službeno, početno gledište odnosno zahtjev spram Baranje zastupstva Kraljevine SHS na mirovnoj konferenciji sadržano je u *Memoaru o teritorijalnim revendikacijama* iz veljače 1919. (Slika 4). Navedeno je kako traženi teritorij prema mađarskom popisu iz 1910, koji je smatran pristranim, nastanjuje 31 711 Hrvata i Srba te 42 074 Mađara. Broj Mađara, rečeno je, ne treba smatrati realnim jer je obuhvatio i veliki broj doseljenih činovnika koji ne čine autohtono stanovništvo pa »srpsko-hrvatsko stanovništvo u ovoj oblasti bar je jednako brojno ako ne i veće od stalnog (bez činovnika) stanovništva mađarske narodnosti« (Mitrović, 1975). Dodatno je zahtjev argumentiran i potrebom da se osigura prirodno zaleđe tj. odgovarajuće gravitacijsko područje grada Osijeka. Zahtjev granične crte u *Memoaru* pomaknut je južnije u odnosu na raniji zahtjev nekih srpskih zastupnika (*Pešićeva linija*) po kojemu je planirano zahtijevati cijelu Baranju.

U kasnijem tijeku rasprava na mirovnoj konferenciji Baranja je jedno vrijeme bila u drugom planu. Razgraničenje u Baranji ponovno je aktualizirano u proljeće i naročito u ljeto 1919. Tome je prethodilo prikupljanje novih statističkih podataka, kao i veći broj zahtjeva lokalnog stanovništva koje je zahtijevalo priključenje Kraljevini SHS. Ambiciozniju politiku Kraljevine SHS prema Baranji potaknuo je srpski geograf Jovan Cvijić. On je 1919. čak i proveo izvjesno vrijeme u tom kraju s jednim ciljem da upotpuni zahtjev državnog zastupstva na Konferenciji dodatnom argumentacijom. Rezultat pojačane inicijative bilo je isticanje novog zahtjeva granične crte na Mecseku. Takav zahtjev uključivao je i grad Pečuh s okolnim ugljenokopima (Slika 4), što znači da se temeljio manje na etničkim, a više na gospodarskim i strateškim razlozima.

Slika 4. - Hrvatsko-madarska granica u Baranji

1. rijeke; 2. današnja granica; 3. granica prema zahtjevi Kraljevine SHS u *Memoaru o teritorijalnim revindikacijama*; 4. granica prema maksimalnom zahtjevu Kraljevine SHS; 5. ugljenokopi

Rasprave su nastavljene sve do proljeća 1920., a prema kraju aktivnija je postala i Mađarska strana. Oslanjajući se, osim na vlastito, i na brojno njemačko stanovništvo, mađarska je strana jugoslavenskim zahtjevima suprotstavila rješenje putem plebiscita. S obzirom na složenu etničku situaciju u slučaju referenduma doista bi presudna bila naklonost Nijemaca. Jugoslavenske okupacijske vlasti su neodmjerenim ponašanjem po svemu sudeći odvratile Nijemce pa su, zahtijevajući plebiscit, Mađari s pravom računali na njemačku podršku, čime bi slavensko stanovništvo bilo nadglasano.

Odluka mirovne konferencije, potvrđena kasnije mirovnim ugovorom u Trianonu, bila je kompromisna. Granična crta, poznata kao *linija Clemenceau*, povučena je bez vidljiva oslonca na terenu (Slika 4), a i s etničkog gledišta nije razriješila složene prilike. Opravdana je bila, u globalu, s gospodarskog gledišta jer je očito uvažen zahtjev da južni dio Baranje ostane u granicama Kraljevine SHS kao gravitacijsko područje Osijeka (Bösendorfer, 1940). U detaljima nova granična crta nije bila idealna niti s gospodarskog gledišta jer je prekinula neke lokalne prometne tokove, kao i cirkulaciju radne snage (Bösendorfer, 1940). Istini za volju, idealno razgraničenje u Baranji nije niti bilo moguće provesti.

Povlačenje državne granice kroz ranije jedinstvenu regiju imalo je za posljedicu bitne prostorne promjene. One se u prvom redu očituju u promjeni etničkog sastava; stoga je potrebno navesti brojčane odnose narodnosnih grupa prije i poslije razgraničenja. Uoči I. svjetskog rata u dijelu Baranje koji je danas u Hrvatskoj relativna većina stanovništva je mađarska (40,0%). Hrvati (17,7%) i Srbi (13,8%) zajedno čine 31,5%, a Nijemci 26,7% (Bognar, 1972), no još 1880. brojčani odnosi su bili povoljniji za slavensko stanovništvo. Te godine Hrvati (23,5%) i Srbi (12,1%) imali su zajedno 35,6%, Mađara je bilo 31,6%, a Nijemaca 28,4%. Nakon pripojenja Baranje Kraljevini SHS dolazi do smanjenja udjela Mađara i Nijemaca, a porasta udjela Hrvata i Srba, što je posebice izraženo nakon II. svjetskog rata. Udio Mađara smanjen je već 1921, no s 33,6% još su uvijek relativna većina ispred Nijemaca (32,5%), Hrvata (17,7%) i Srba (13,6%). Neslavensko je stanovništvo, naročito Nijemci, nakon II. svjetskog rata iseljavalo, pa je udio slavenskih naroda u stalnom porastu. Poslijeratno planaskom kolonizacijom Srba i naročito Hrvata, slavensko pučanstvo potpuno je prevladalo. Relativni udio Hrvata kretao se slijedećom dinamikom: 35,1% (1948), 35,4% (1953), 41,9% (1961), 41,3% (1971), 35,8% (1981), a Srba: 21,4% (1948), 22,8% (1953), 24,4% (1961), 27,7 (1971), 24,1% (1981). Rast udjela Hrvata i Srba popraćen je padom udjela Mađara: 31,7 (1948), 31,5% (1953), 27,3% (1961), 23,9 (1971), 18,5% (1981). Ako je prije I. svjetskog rata stanovništvo Baranje, što se tiče etničkog sastava, bilo podložno mađarizaciji, nakon II. svjetskog rata podložno je slavenizaciji, poglavito kroatizaciji.

Prema ostalim suvremenim demografskim obilježjima Baranja je depopulacijsko područje. U razdoblju 1961—1971. bilježi doduše porast stanovnika usprkos negativnoj selidbenoj svoti, no već u razdoblju 1971—81. Baranja bilježi negativnu međupopisnu razliku, jer je iznos pozitivnog priraštaja manji od negativne selidbene svote (Šterc, 1983). Odljev stanovništva uglavnom je posljedica privlačne moći Osijeka, kamo iseljava najveći broj Baranjaca.

Budući da su 1920. u pogledu pripadnosti Baranje Kraljevini SHS presudili gospodarski razlozi, iz istih razloga taj kraj, gledano unutar Jugoslavije, može biti jedino sastavni dio Hrvatske, a nikako ne Srbije, što se u centralističkoj Kraljevini Jugoslaviji htjelo provesti. Prema tadašnjoj upravnoj podjeli na banovine — povijesne zemlje odnosno današnje republike tada formalno nisu bile priznate — Baranja je bila uključena u Dunavsku banovinu sa sjedištem u Novome Sadu. Nije priključena niti Banovini Hrvatskoj, kada je ova 1939. formirana. Prometnu vezu s upravnim sjedištem u Novome Sadu Baranja je ostvarivala tada preko Osijeka i teritorija Banovine Hrvatske! Proglašenjem suverenih republika u federalnoj Jugoslaviji Baranja je ipak uključena u Hrvatsku, što je bilo jedino geografski pravilno i logično rješenje.

Zaključak

Današnja hrvatsko-mađarska granica, kolokvijalno često poistovjećena s rijekom Dravom, složenog je i različitog historijsko-geografskog postanka. Rijeka Drava, povijesno gledajući, najčešće je bila međa hrvatskog i mađarskog etnikuma, ali postoje i znatna odstupanja. Pojedine granične dionice imaju bitno različito historijsko-geografsko utemeljenje. U pravnom smislu ključno značenje ima Trianonski mirovni ugovor iz 1920, na temelju kojega je provedeno razgraničenje Mađarske i Kraljevine SHS. Njime je zapravo najvećim dijelom potvrđena ranija hrvatsko-mađarska granica te povučena potpuno nova granična crta u Baranji.

Granica u Medimurju, s prirodno-geografskom osnovicom na rijeci Muri, u prvom je redu etnička granica. Povremeno prijeporni teritorij Medimurja njome je definitivno postao hrvatskim, poglavito zahvaljujući etničkom sastavu odnosno volji lokalnog stanovništva.

Granica u Prekodravlju odstupa od rijeke Drave, no za prirodno-geografsku osnovicu ima rječicu Ždalicu. Pripadnost Prekodravlja Hrvatskoj utemeljena je na logici poštivanja povijesnog prava te dakako, na etničkim razlozima, budući da je stanovništvo sastavom čisto hrvatsko.

Granica u Baranji po postanku je najmlađa dionica hrvatsko-mađarske granice. Nastaje tek 1920. i nema oslonca u ranijim povijesnim razdobljima. Povučena u kraju složenog etničkog sastava, ona je kompromisna pa njeno utemeljenje valja tražiti u gospodarskim razlozima. Južni dio ranije mađarske županije Baranje pripojen je Kraljevini SHS kao logično gravitacijsko područje Osijeka.

Ostatak hrvatsko-mađarske granice vezan je uz rijeku Dravu. I tu postoje neznatna odstupanja od današnjeg toka Drave, a posljedica su nestalnog dravskog korita odnosno njegovih čestih promjena u prošlosti. Načelno to je ipak tipična tzv. prirodna granica tj. granica s prirodno-geografskim osloncem. Ujedno, to je i etnička međa između Hrvata i Mađara.

Povijesno podložna promjenama na pojedinim dijelovima, hrvatsko-mađarska granica danas je stabilna i sigurna te sporazumna i međunarodno priznata. Preko nje nesmetano se odvija međunarodna razmjena dobara, usluga, ljudi i ideja koja će u budućnosti, s obzirom na demokratske preobrazbe kojima su obje

zemlje zahvaćene, sigurno biti još znatnija i korisnija. Jedan od bitnih preduvjeta već je ispunjen: obostrano zajamčena granica bez prijepornih dionica.

LITERATURA

- Blašković, V., (1976): »Osobitosti Drave i naše granice u Podravini«, *Podravski zbornik* 76, Koprivnica.
- Bognar, A., (1972): »Stanovništvo Baranje«, *Geografski glasnik*, 33—34, Zagreb, GDH.
- Bösendorfer, J., (1940): *Nešto malo o našoj Baranji*, Osijek: Prva hrvatska dionička tiskara.
- Feletar, D. (1984): »Prekodravlje — osnovne osobine demografskog razvoja«, *Podravski zbornik '84*, Koprivnica.
- Mitrović, A. (1975): »Razgraničenje Jugoslavije sa Mađarskom i Rumunijom 1919—1920«, *Monografije*, knjiga 11. Novi Sad: Institut za izučavanje istorije Vojvodine.
- Pleše, J. (1967): »Baranja. Demografsko-ekonomske karakteristike«, *Glasnik Srpskog geografskog društva*, sveska XLVII, broj 2. Beograd.
- Šterc, S. (1983): »Prirodno kretanje stanovništva prigraničja SR Hrvatske prema Mađarskoj 1961—1981. godine«, *Geografski glasnik* 45, Zagreb: SGDHD.
- Več, H. (1941): »Zemljišna pripadnost Gole, Gotalova i Ždalc Hrvatskoj«, *Mjesečnik* godina LXVII, broj 6—8. Zagreb: Hrvatsko pravničko društvo.
- Zapisi dr Josipa Smodlake. Prilozi novijoj jugoslavenskoj historiji, knjiga 5. JAZU. Zagreb: 1972.

Mladen Klemenčić

THE HISTORICO-GEOGRAPHICAL BACKGROUND OF THE CROATO-HUNGARIAN BORDER

Summary

The paper deals with the origin and the genesis of the contemporary Croato-Hungarian border. Although river Drava, one of the oldest European national borders, is physico-geographical base for delimitation there are three sectors on which border does not follow river bed: Međimurje, Baranja and Prekodravlje sector. Those three sectors are more precisely discussed because they were the places of boundary disputes until the whole boundary was not internationally recognized by Peace treaty of Trianon in 1920. Different principles of delimitation on single parts of Croato-Hungarian border are stressed.